

سپاه عقل

الإمام الصادق عليه السلام:

... فِي بَيَانِ جُنُودِ الْعَقْلِ وَالْحَيْلِ: ... السَّعَادَةُ وَضِدُّهَا الشَّقَاوَةُ، وَالتَّوْبَةُ وَضِدُّهَا الإِصْرَارُ، وَالإِسْتِغْفَارُ وَضِدُّهُ الإِغْتِرَارُ.

امام صادق علیه السلام - در بیان سپاهیان خرد و نادانی :- ... خوش بختی که ضد آن نگون بختی است ؛ توبه که ضد آن پایداری [بر گناه] است ؛ آمرزش خواستن که ضد آن غفلت است .

الكافي : ج ١ ص ٢٢ ح ١٤ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ١٧، ص : ٤٤٢

زیارت و هدیه

الإمام الصادق عليه السلام:

مَنْ لَمْ يَقْمِرْ عَلَى صَلَاتِنَا فَلْيَصِلْ صَاحِبِي مَوْلَانَا ؛ يَكْتَسِبُ لَهُ ثَوَابَ صَلَاتِنَا، وَمَنْ لَمْ يَقْمِرْ عَلَى زِيَارَتِنَا فَلْيُزِرْ صَاحِبِي مَوْلَانَا ؛ يَكْتَسِبُ لَهُ ثَوَابَ زِيَارَتِنَا.

هر که قادر نیست به ما صلّه (هدیه) دهد، به دوستان نیک ما هدیه دهد که همان ثواب هدیه دادن به ما برایش نوشته می شود و هر که قادر نیست به زیارت ما بیاید، به زیارت دوستان نیک ما برود که همان ثواب زیارت ما برایش نوشته می شود .

نواب الأعمال : ص ١٢٤ ح ١ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ١٨، ص : ٥٣٨

الإمام الصادق عليه السلام:

إِذَا انْتَصَرَ الرَّجُلُ مِنْ إِحْوَانِكُمْ مِنْ زِيَارَتِنَا أَوْ زِيَارَةِ قُبُورِنَا فَاسْتَقْبِلُوهُ، وَسَلِّمُوا عَلَيْهِ، وَهَنُّوهُ بِمَا وَهَبَ اللَّهُ لَهُ، فَإِنَّكُمْ مِثْلَ ثَوَابِهِ، وَيَغْنَاكُمْ ثَوَابُ مِثْلِ ثَوَابِهِ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ.

هر گاه یکی از برادران شما از زیارت ما یا زیارت قبور ما باز گشت، به استقبالش بروید و به او سلام کنید و برای این نعمتی که خداوند به او بخشیده است، به او شادباش بگویید . که برای شما نیز ثوابی مانند ثواب او خواهد بود و پاداشی همانند پاداش او، یعنی رحمت خدا، شما را نیز در بر می گیرد .

بحار الأنوار : ج ١٠٢ ص ٣٠٢ ح ١ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ١٨، ص : ٥٣٨

بر آوردن نیازهای مردم

الإمام الصادق عليه السلام:

مَا قَضَى مُسْلِمٌ لِمُسْلِمٍ حَاجَةً إِلَّا نَادَاهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: عَلَيَّ ثَوَابُكَ، وَلَا أَرْضَى لَكَ بِإِطْوَانِ الْجَنَّةِ.

هیچ مسلمانی حاجت مسلمانی را روا نمی کند، مگر آن که خداوند -تبارک و تعالی- او را ندا دهد: «ثواب تو بر عهده من است و برای تو، به [چیزی] جز بهشت، راضی نمی شوم.»

الكافي : ج ٢ ص ١٩٤ ح ٧ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ١٨، ص : ٤٤٠

الإمام الصادق عليه السلام:

قَضَاءُ حَاجَةِ الْمُؤْمِنِ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ حَجَّةٍ مُتَمَبِّلَةٍ بِمَنَاسِكِهَا.

بر آوردن نیاز مؤمن، برتر است از هزار حجی که با مناسکش پذیرفته شود .

الأمالی للصدوق : ص ٣٠٨ ح ٢٥٢ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ١٨، ص : ٥٠٤

الإمام الصادق عليه السلام:

قُلْتُ لَهُ: أَيُّ الْأَعْمَالِ هُوَ أَفْضَلُ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ؟ قَالَ: مَا مِنْ شَيْءٍ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ يُعَادِلُ هَذِهِ الصَّلَاةَ. ثُمَّ ذَكَرَ عَلَيْهِ السَّلَامُ الزَّكَاةَ وَالْحَجَّ وَغَيْرَهُمَا، إِلَى أَنْ قَالَ: وَالْحَجَّةُ عِنْدَهُ خَيْرٌ مِنْ بَيْتٍ مَلْمُوءٍ ذَهَبًا، لَا تَبْلُ خَيْرٌ مِنْ مِلءِ الدُّنْيَا ذَهَبًا وَفِضَّةً، تُنْفَعُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عِزًّا وَجَلًّا، وَالَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا، لَقَضَاءِ حَاجَةِ امْرَأَتَيْهِ وَتَنْفِيسِ كُرْبَتِهِ، أَفْضَلُ مِنْ حَجَّةٍ وَطَوَافٍ وَحَجَّةٍ وَطَوَافٍ. حَتَّى عَقَدَ عَشْرًا..

الأمالی، طوسی - به نقل از زرعه - : به امام صادق علیه السلام گفتیم: بهترین اعمال بعد از شناخت چیست؟

فرمود: «بعد از شناخت، هیچ عملی با این نماز برابری نمی کند.» سپس از زکات و حج و جز اینها نام بُرد تا آن که فرمود: «و حج، در نزد خداوند، برتر از يك اتاق پُر از طلا، نه، بلکه بهتر از همه دنیایی است که طلا و نقره شود و در راه خدای عز و جل انفاقش کنی. سوگند به آن که محمد را برانگیخت تا نوید و هشدار دهد، بر آوردن نیاز يك انسان مسلمان و رفع غم و گرفتاری او از يك حج و يك طواف، و يك حج و يك طواف - تا ده تا برشمرد - برتر است.»!

الأمالی للطوسی : ص ٦٩٤ ح ١٤٧٨ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ١٨، ص : ٥٠٤

صبر

الإمام الصادق عليه السلام:

ما من عبدٍ مسلمٍ ابتلاه الله عز و جل بِمَكْرِهِ وَصَبْرِهِ، إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَجْرَ أَلْفِ شَهِيدٍ.

هیچ بنده مسلمانی نیست که خدای عز و جل، او را دچار امر ناگواری کند و او شکیبایی ورزد، مگر این که خداوند برایش اجر هزار شهید را بنویسد.

المؤمن : ص ۱۶ ج ۷ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۸ ، ص : ۴۶۸

ذکر و یاد خدا

الإمام الصادق عليه السلام:

لَا يَكْتُمُ الْمَلِكُ إِلَّا مَا سَمِعَ، وَقَالَ اللَّهُ عز و جل: «وَأَذْكُرَنَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَحَيْفَةً» (۱) فَلَا يَعْلَمُ ثَوَابَ ذَلِكَ الذَّكْرِ فِي نَفْسِ الرَّجُلِ غَيْرُ اللَّهِ عز و جل لِعِظَمَتِهِ.

امام باقر علیه السلام با فرشته، جز آنچه را می شنود، نمی نویسد. خداوند عز و جل فرموده است: «و پروردگارت را در دل خویش با زاری و ترس، یاد کن». پس [اندازه] پاداش این یاد کردن درونی آدمی را به جهت عظمتی که دارد، کسی جز خداوند عز و جل نمی داند.

(۱) (الأعراف : ۲۰۵ . الکافی : ج ۲ ص ۵۰۲ ج ۴ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۸ ، ص : ۲۳۲

بخشش و انفاق

الإمام الصادق عليه السلام:

«وَاللَّهِ يُضَعِّفُ لِمَنْ يَشَاءُ» (۱) لِمَنْ أَنْفَقَ مَالَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ.

[آیه] «خدا برای هر که بخواهد، دو چندان می کند»، در باره کسی است که دارایی خود را برای جلب خشنودی خدا انفاق کند.

(۱) (البقرة : ۲۶۱ . تفسیر العمّی : ج ۱ ص ۹۲ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۸ ، ص : ۴۰۰

گریه برای اهل بیت علیهم السلام

الإمام الصادق عليه السلام:

لِكُلِّ شَيْءٍ ثَوَابٌ إِلَّا الدَّمْعَةَ فِينَا.

برای هر عملی، پاداشی [معین] است، جز اشک ریختن برای ما [که پاداش آن، حدّ و اندازه ندارد].

کامل الزیارات : ص ۲۱۱ ج ۲۰۲ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۸ ، ص : ۲۴۴

باقیات الصالحات

الإمام الصادق عليه السلام:

خَيْرٌ مَا يُكَلِّفُ الرَّجُلَ بَعْدَهُ ثَلَاثَةٌ: وَكَدُّ بَابٍ يَسْتَعْفِرُ لَهُ، وَسُنَّةُ خَيْرٍ يُقْتَدَى بِهَ فِيهَا، وَصَدَقَةٌ تُجْرَى مِنْ بَعْدِهِ.

بهترین چیزی که انسان از خود بر جای می گذارد، سه چیز است: فرزند نیکی که برایش طلب آمرزش کند، روش نیکویی که در آن از او پیروی شود، و صدقه جاری.

الأمالي للطوسي : ص ۲۳۷ ج ۲۲۰ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۸ ، ص : ۲۵۸

الإمام الصادق عليه السلام:

سِتَّةٌ تَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ بَعْدَ وَفَاتِهِ: وَكَدُّ يَسْتَعْفِرُ لَهُ، وَمُصْحَفٌ يُكَلِّفُهُ، وَعَرَسٌ يَعْزِسُهُ، وَقَلِيبٌ يَجْفِرُهُ، وَصَدَقَةٌ تُجْرِيهَا، وَسُنَّةٌ يُؤْخَذُ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ.

شش چیز است که [ثواب آنها] بعد از وفات مؤمن به او می رسد: فرزند نیکی که برایش آمرزش بطلبد، مصحفی که از خود بر جای گذارد، نهالی که بکارد، چاهی که آن را حفر کند، صدقه ای که جاری سازد، و سنتی که بعد از او به کار بسته شود.

الکافی : ج ۷ ص ۵۷ ج ۵ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۸ ، ص : ۲۵۲

جایگاه عقل

الإمام الصادق عليه السلام:

إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ الْعَقْلَانَ، فَقَالَ لَهُ: أَقْبِلْ! فَأَقْبَلَ، ثُمَّ قَالَ لَهُ: أَدْبِرْ! فَأَدْبَرَ، (ثُمَّ قَالَ لَهُ: أَقْبِلْ)، ثُمَّ قَالَ: لَا وَعَزَّتِي وَجَلَالِي، مَا خَلَقْتُ شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْكَ، لَكَ الثَّوَابُ، وَعَلَيْكَ الْعِقَابُ.

خداوند، خرد را آفرید و به او فرمود: «بیبا» و او آمد. سپس فرمود: «برگرد» و او برگشت [سپس به او فرمود: «بیبا»]. آن گاه فرمود: «به توانمندی و شکوهم سوگند، چیزی نیافریدم که نزد من، محبوبتر از تو باشد. پاداش، برای توست و کیفر، از آن تو (معیار و ملاک پاداش و کیفر من خواهی بود.»)

وسائل الشیعة: ج ۱ ص ۴۱ ح ۶۹، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۸، ص: ۳۳۴

عکس العمل

الإمام الصادق عليه السلام:

لَا تَعْتَبْ فُتَعْتَبَ، وَلَا تَحْفَرِ لِأَحْيَاكَ حُفْرَةً فَتَقَعَّ فِيهَا؛ فَإِنَّكَ كَمَا تَدِينُ تُدَانُ.

غیبت نکن که از تو غیبت می‌شود و برای برادرت چاه مکن که خود در آن می‌افتی؛ زیرا با هر دست بدهی، با همان دست، پس می‌گیری.

الأمالی للصدوق: ج ۵ ص ۵۰۵ ح ۶۹۷، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۸، ص: ۳۳۰

پاداش دوری از گناه

الإمام الصادق عليه السلام:

مَنْ خَلَا بِأَنْبِ قِرَابَتِ اللَّهِ تَعَالَى ذِكْرُهُ فِيهِ وَاسْتَحْيَا مِنَ الْحَقِيقَةِ، عَفَرَ اللَّهُ عِزَّ وَجَلَّ لَهُ جَمِيعُ ذُنُوبِهِ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ ذُنُوبِ الثَّقَلَيْنِ.

هر کس در خلوت [فرصت] گناهی برایش پیش آید، اما خدای متعال را در نظر آورد و از فرشتگان نگهبان [خود] شرم کند، خدای عز و جل همه گناهان او را بیامرزد، اگر چه به اندازه گناهان جن و انس باشد.

کتاب من لا یحضره الفقیه: ج ۲ ص ۴۱۱ ح ۵۸۹۵، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۸، ص: ۲۵۶

ثواب زیارت امام حسین (ع)

الإمام الصادق عليه السلام:

إِنَّ لِلَّهِ عِزَّ وَجَلَّ مَلَائِكَةً مُؤَكَّلِينَ بِمَقْبَرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَإِذَا هَمَّ الرَّجُلُ بِزِيَارَتِهِ أَعْطَاهُمْ ذُنُوبَهُ فَإِذَا خَطَا مَحْوَاهَا، ثُمَّ إِذَا خَطَا ضَاعَفُوا لَهُ حَسَنَاتِهِ، فَمَا تَرَأَى حَسَنَاتُهُ تُضَاعَفُ حَتَّى تَوْجِبَ لَهُ الْجَنَّةَ.

خدای عز و جل، فرشتگانی گماشته بر قبر حسین علیه السلام دارد که چون کسی قصد زیارت او را می‌کند، خداوند، گناهانش را به آن فرشتگان می‌بخشد و چون گامی بردارد، آنها، آن گناهان را می‌زدایند و در گام بعدی، نیکی‌هایش را دوچندان می‌کنند و این نیکی‌ها پیوسته افزون می‌شوند تا جایی که بهشت را برایش واجب می‌کنند.

نواب الأعمال: ص ۱۱۷ ح ۳۳، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۸، ص: ۲۳۰

داد و ستد و تجارت

الإمام الصادق عليه السلام:

كَسْبُ الْحَرَامِ يَبِينُ فِي الدَّرَجَةِ

[اثر] درآمد حرام، در نسل، آشکار می‌شود.

الکافی: ج ۵ ص ۱۲۵ ح ۴، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۹۰

الإمام الصادق عليه السلام:

مَنْ تَرَى التَّجَارَةَ اسْتَعْنَى عَنِ النَّاسِ.

هر که به تجارت [و کسب و کار] بپردازد، از مردم بی‌نیاز شود.

المقنع للصدوق: ص ۲۶۳، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۳۰

الإمام الصادق عليه السلام:

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَيُبَيِّضُ الْمَتَّقَ سِلْعَتَهُ بِالْإِيمَانِ.

خداوند - تبارك و تعالیٰ، فروشنده‌ای را که کالایش را با سوگند خوردن به فروش می‌رساند، دشمن می‌دارد.

الأمالی للصدوق : ص ۵۷۱ ح ۷۷۵ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷ ، ص : ۱۹۶
الإمام الصادق علیه السلام:

في قول الله عز وجل: «رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ». كانوا أصحاب تجارة، فإذا حضرت الصلاة تركوا التجارة وانطلقوا إلى الصلاة، وهم أعظم أجرا من لم يتاجر.

امام صادق علیه السلام - در باره این سخن خداوند عز و جل: «مردانی که نه تجارت و نه معامله‌ای، آنان را از یاد خدا غافل نمی‌کند» :- آنان، اهل تجارت بودند؛ اما چون وقت نماز می‌رسید، تجارت را رها کرده، به سوی نماز می‌شتافتند و پاداش ایشان، بیش از غیر تاجران است.

النور : ۲۷ ، کتاب من لا يحضره الفقيه : ج ۳ ص ۱۹۲ ح ۳۷۲۰ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷ ، ص : ۱۸
الإمام الصادق علیه السلام:

ليكن طلبك للمعيشة فوق كسب المصنوع، ودون طلب الخريص الراضي بدينه المطمئن إليها، ولكن أنزل نفسك من ذلك بمنزلة المصنف المتعفف، ترفع نفسك عن منزلة الواهين الضعيف، وتكتسب ما لا بُد منه.

تلاشت در کسب معیشت، بیشتر از تلاش کسی باشد که کسب معیشت را فرو نهاده است و کمتر از تلاش آزمندی باشد که به دنیا، خشنود شده و دل بسته است؛ بلکه میان‌رو و خویش‌تندار باش و از سستی و تنبلی نیز دوری کن و برای کسب آنچه گریزی از آن نیست، تلاش کن.

الكافي : ج ۵ ص ۸۱ ح ۸ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷ ، ص : ۱۴۰
الإمام الصادق علیه السلام:

لو أن رجلاً أراد أن يشتري ما يصلح به من متاع وغيره، لكان من حزم الرأي أن يستعين بالتاجر البصير بالتجارة، فيكون ذلك أحوط عليه.

هر گاه شخصی بخواهد چیزی را که لازم دارد، از کالا و غیر کالا، بخرد، دوراندیشی اقتضا می‌کند که از تاجر آشنا به تجارت، کمک بگیرد؛ زیرا این به نفع اوست.

بحار الأنوار : ج ۹۳ ص ۴۵ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷ ، ص : ۱۵۰
الإمام الصادق علیه السلام:

في الجيد دعوتان، وفي الردى دعوتان، يقال لصاحب الجيد: بآرك الله فيك وفيمن باعك، ويقال لصاحب الردى: لا بآرك الله فيك ولا فيمن باعك.

کالای خوب [دادن به مشتری] دو دعا به همراه دارد و کالای بد هم دو نفرین. به فروشنده کالای خوب، گفته می‌شود: «خدا به تو و به کسی که این را به تو فروخته است، برکت دهد» و به فروشنده کالای بد، گفته می‌شود: «خدا به تو و به کسی که این را به تو فروخته است، برکت نهد.»

الكافي : ج ۵ ص ۲۰۱ ح ۱ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷ ، ص : ۱۲۶
الإمام الصادق علیه السلام:

غلاء السعر يسيء الخلق، ويذهب الأمانة، ويضجر المرء المسلم.

گرانی قیمت [ها] سبب بداخلاقی می‌شود، امانتداری را از میان می‌برد و انسان مسلمان را به ستوه می‌آورد.

الكافي : ج ۵ ص ۱۶۴ ح ۶ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷ ، ص : ۲۶۰
الإمام الصادق علیه السلام:

في قول الله عز وجل: «تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا». هو صوم يوم الأربعاء ويوم الخميس ويوم الجمعة.

- در باره فرموده خدای عز و جل: «به درگاه خدا توبه کنید، توبه‌ای نصوح» :- توبه نصوح، عبارت است از روزه گرفتن در روز چهارشنبه و پنجشنبه و جمعه.

مؤلف این کتاب [شیخ صدوق رحمه الله] می‌گوید: یعنی این سه روز را روزه بگیرد و سپس توبه کند.

معاني الأخبار : ص ۱۷۴ ح ۲ ، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷ ، ص : ۲۸۶
الإمام الصادق علیه السلام:

يا ابا مُحَمَّدٍ عَلَيَّكُمْ بِالْوَرَعِ، وَالْإِحْتِهَادِ، وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ، وَصِدْقِ الْحَدِيثِ، وَحُسْنِ الصُّحْبَةِ لِعَيْنِ صَحْبِكُمْ، وَطَوْلِ السُّجُودِ، كَانَ ذَلِكَ مِنْ سُنَنِ الْأَوَابِينَ. قَالَ أَبُو بَصِيرٍ: الْأَوَابُونَ: التَّوَابُونَ.

ابو بصير :- امام صادق عليه السلام فرمود: «ای ابو محمد! بر شما باد پارسیایی و کوشایی [در عبادت و عمل] و امانتداری و راستگویی و حُسن همنشینی با همنشین و طول دادن سجده. این [کارها] از روش‌های بازگشت‌کنندگان است». ابو بصیر گفت: بازگشت‌کنندگان، یعنی توبه‌کنندگان.

تفسیر العیاشی: ج ۲ ص ۲۸۶ ح ۴۳، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۵۱۰
الإمام الصادق علیه السلام:

إِنَّ اللَّهَ جَلٌّ وَعَزٌّ وَكُلٌّ بِالسُّعْرِ مَلَكًا، فَلَنْ يَغْلُوَ مِنْ قَلْبَةٍ، وَلَا يَرْخَصَ مِنْ كَثْرَةٍ.

خدای عز و جل فرشته‌ای را بر قیمت‌ها گماشته است. بنا بر این، نه بر اثر کمبود، گرانی به وجود می‌آید و نه بر اثر فراوانی، ارزانی.

الکافی: ج ۵ ص ۱۶۲ ح ۲، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۳۴۶
الإمام الصادق علیه السلام:

تَمَسَّكُوا بِالْحَمْسِ، وَكَلَّمُوا الْإِسْتِحَارَةَ وَتَبَرَّكُوا بِالسُّهُولَةِ، وَتَزَيَّنُوا بِالْحَلِيمِ، وَاجْتَنِبُوا الْكَذِبَ، وَأَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ.

به نمازهای پنجگانه چنگ زنید و پیش از شروع کسب و کار، از خداوند، طلب خیر کنید و برکت را در آسانگیری بجویید و به زیور بردباری آراسته شوید و از دروغ، دوری کنید و کامل، پیمانه و وزن کنید.

الاصول الستة عشر: ص ۲۵۴ ح ۵۸۸، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۱۸۲
الإمام الصادق علیه السلام:

دَخَلَ عَلَيْهِ رَجُلٌ يَبِيعُ اللَّعِيقَ، فَقَالَ: إِنِّيكَ وَالْغَيْشُ، فَإِنَّ مَنْ عَشَّ عُنْشَ فِي مَالِهِ، فَإِنَّ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ عُشَّ فِي أَهْلِيهِ.

عیس بن هشام به نقل از مردی از یارانش :- مرد آردفروشی نزد امام صادق علیه السلام آمد. امام علیه السلام فرمود: «از فریبکاری بپرهیز؛ زیرا هر کس فریبکاری کند، در مال او فریبکاری می‌شود و اگر مالی نداشته باشد، در ناموسش فریب داده شود.»

الکافی: ج ۵ ص ۱۶۰ ح ۴، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۳۲۴
الإمام الصادق علیه السلام:

الْكِبَائِرُ مُحَرَّمَةٌ؛ وَهِيَ: الشَّرْكُ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ... وَالْبَحْسُ فِي الْمِكْيَالِ وَالْمِيزَانِ.

گناهان بزرگ، حرام شده‌اند. این گناهان عبارت‌اند از: شرک به خدای عز و جل... و کم گذاشتن در پیمانه و ترازو.

الخصال: ص ۶۱۰ ح ۹، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۲۱۰
الإمام الصادق علیه السلام:

مَنْ طَلَبَ قَلِيلَ الرِّزْقِ كَانَ ذَلِكَ دَاعِيَةً إِلَى اجْتِلَابِ كَثِيرٍ مِنَ الرِّزْقِ، وَمَنْ تَرَكَ قَلِيلًا مِنَ الرِّزْقِ كَانَ ذَلِكَ دَاعِيَةً إِلَى ذَهَابِ كَثِيرٍ مِنَ الرِّزْقِ.

هر که روزی اندک را طلب کند، همین او را بر می‌انگیزد که روزی بسیار را کسب نماید و هر که روزی اندک را رها نماید، همین او را به از دست دادن روزی بسیار می‌کشاند.

الکافی: ج ۵ ص ۲۱۱ ح ۲۹، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۲۵۲
الإمام الصادق علیه السلام:

مَنْ ذَكَرَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فِي الْأَسْوَاقِ، عَفَّرَ لَهُ بَعْدَ أَهْلِهَا.

هر که در بازارها ذکر خداوند عز و جل بگوید، به شمار اهل آنها از گناهانش آمرزیده می‌شود.

کتاب من لا يحضره الفقيه: ج ۳ ص ۲۰۰ ح ۲۷۵۶، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۳۲۲
الإمام الصادق علیه السلام:

ثَلَاثَةٌ مِنَ السَّعَادَةِ: الرُّوحَةُ الْمُؤْتَمِنَةُ، وَالْأَوْلَادُ الْبَاتُونَ، وَالرِّجَالُ يُرِزُقُ مَعِيشَتَهُ بِبَلَدِهِ؛ يَغْلُوَ إِلَى أَهْلِهِ وَيَرُوحُ.

سه چیز از خوشبختی است: همسر سازگار، فرزندان نیک، و این که [منبع] روزی انسان در شهر خودش باشد و بام و شام با خانواده اش به سر برد.

الکافی: ج ۵ ص ۲۵۸ ح ۳، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۱۶۴
الإمام الصادق علیه السلام:

أَجْمَعُ عَبْدًا أَقَالَ مُسْلِمًا فِي بَيْعِ أَقَالِهِ اللَّهُ تَعَالَى عَشْرَةَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

هر بنده‌ای که تقاضای مسلمانی را برای فسخ معامله‌ای بپذیرد، خداوند متعال در روز قیامت، از لغزش‌های او درگذرد.

الکافی: ج ۵ ص ۱۵۲ ح ۱۶، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۱۳۶

توبه و استغفار

الإمام الصادق علیه السلام:

لَمَّا سُئِلَ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَلْيَسِّرْ التَّوْبَةَ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ إِلَيْنَ» .: ذَاكَ إِذَا عَاتَيْنَ أَمْرَ الْآخِرَةِ.

- در پاسخ به سؤال از آیه «و توبه کسانی که کارهای بد انجام می‌دهند و هنگامی که مرگ یکی از آنها فرا می‌رسد، می‌گوید: الآن توبه کردم، پذیرفته نیست...» :- آن، زمانی است که امر آخرت را مشاهده کند.

کتاب من لا یضره الفقه: ج ۱ ص ۱۲۳ ح ۲۵۲، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۵۶۸

الإمام الصادق علیه السلام:

مَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَتْ لَهُ حَسَنَةً، فَإِنْ عَمِلَهَا كَتَبَتْ لَهُ عَشْرًا مِثْلَهَا، وَيُضَاعِفُ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ إِلَى سَبْعِينَ. وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا لَمْ تُكْتَبْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَعْمَلَهَا، فَإِنْ لَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَتْ لَهُ حَسَنَةً بِتَرْكِهَا لِعَمَلِهَا، وَإِنْ عَمِلَهَا أُجِّلَ تَسْعَ سَاعَاتٍ؛ فَإِنْ تَابَ وَتَدَمَّ عَلَيْهَا لَمْ تُكْتَبْ عَلَيْهِ، وَإِنْ لَمْ يَتُبْ وَلَمْ يَتَدَمَّ عَلَيْهَا كَتَبَتْ عَلَيْهِ سَيِّئَةً.

هر کس آهنگ کار نیکی کند، ولی آن را انجام ندهد، برایش یک کار نیک می‌نویسند و اگر انجامش بدهد، برایش ده کار نیک می‌نویسند و خداوند برای هر که بخواد تا هفتصد برابرش می‌گرداند، و هر کس آهنگ کار بدی کند، ولی آن را انجام ندهد، آن را برایش نمی‌نویسند تا آن گاه که انجامش دهد، اگر انجامش نداد، به سبب انجام ندادنش یک کار نیک برایش می‌نویسند و اگر انجامش داد، تا نه ساعت به او مهلت می‌دهند. اگر از آن پشیمان شد و توبه کرد، آن را برایش نمی‌نویسند و اگر پشیمان نشد و توبه نکرد، یک گناه برایش می‌نویسند.

النوحید: ص ۲۰۸ ح ۷، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۵۱۳

الإمام الصادق علیه السلام:

إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا أَذْنَبَ ذَنْبًا أُجِّلَ مِنْ عُذْوَةِ إِلَى اللَّيْلِ؛ فَإِنْ اسْتَعْتَرَ اللَّهُ لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْهِ. (۲)

هر گاه بنده، گناهی مرتکب شود، از بامداد تا شب به او مهلت داده می‌شود. اگر از خدا آمرزش خواست، آن گناه برایش نوشته نمی‌شود.

الکافی: ج ۳ ص ۳۲۷ ح ۱، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۵۱۴

الإمام الصادق علیه السلام:

تَأْخِيرُ التَّوْبَةِ اغْتِرَارٌ، وَطَوْلُ التَّسْوِيفِ خَيْرٌ، وَالْإِعْتِلَالُ عَلَى اللَّهِ هَلَكَةٌ، وَالْإِصْرَارُ عَلَى الذَّنْبِ أَمْنٌ لِمَكْرِ اللَّهِ، وَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ(*)

به تأخیر افکندن توبه، غفلت است و امروز و فردا کردن بسیار، مایه حیرت است و بهانه تراشی برای خدا، موجب هلاکت است و مداومت بر گناه، ایمن پنداشتن خود از مکر خداست، و از مکر خدا خود را در امان نمی‌پندارند، مگر مردمان زیانکار.

(*)تضمن للآية ۹۹ من سورة الأعراف.

الإرشاد: ج ۳ ص ۲۰۵، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۵۱۸

الإمام الصادق علیه السلام:

مَا مِنْ عَبْدٍ أَذْنَبَ ذَنْبًا فَتَدَمَّ عَلَيْهِ إِلَّا عَفَرَ اللَّهُ لَهُ قَبْلَ أَنْ يَسْتَغْفِرَ، وَمَا مِنْ عَبْدٍ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ نِعْمَةً فَعَرَفَ أَنَّهَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِلَّا عَفَرَ اللَّهُ لَهُ قَبْلَ أَنْ يَحْمَدَهُ.

هیچ بنده‌ای نیست که گناهی کند و از آن پشیمان شود، مگر این که خداوند، او را پیش از استغفار کردن، ببامرزد، و هیچ بنده‌ای نیست که خداوند به او نعمتی دهد و او آن را از جانب خدا بداند، مگر این که خداوند، او را پیش از آن که سپاسش گوید، ببامرزد.

الکافی: ج ۳ ص ۳۲۷ ح ۸، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۴۶۸

الإمام الصادق عليه السلام:

يَبْغِي لِلتَّائِبِ أَنْ يَكُونَ فِي النَّاسِ كَطَبِيبَةٍ تَجْرُوحُهُ فِي الطَّبَاءِ.

توبه کننده باید در میان مردم، چونان ماده آهوی زخمی در میان آهوان باشد.

مستدرک الوسائل: ج ۱۲ ص ۱۲۶ ح ۱۳۷۱۲، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۴۸۲

الإمام الصادق عليه السلام:

. فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأُوَّابِ بَيْنَ عَمُورًا» :: هُمُ التَّوَابُونَ الْمُتَعَبِّدُونَ.

امام صادق علیه السلام - در باره فرموده خدای متعال: «قطعاً او آمرزنده بازگشت کنندگان است» - یعنی توبه کنندگان عبادت پیشه.

تفسیر العیاشی: ج ۲ ص ۲۸۶ ح ۴۲، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۵۱۰

الإمام الصادق عليه السلام:

إِذَا بَلَغَتِ النَّفْسُ هَاهُنَا . وَأَشَارَ بِبَيْدِهِ إِلَى خَلْقِهِ . لَمْ يَكُنْ لِلْعَالِمِ تَوْبَةٌ، ثُمَّ قَرَأَ: «إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ»*

هر گاه جان به این جا رسد - و با دست خود به گلویش اشاره کرد - توبه عالم (کسی که دانسته گناه کرده) پذیرفته نمی شود. سپس این آیه را تلاوت کرد: «همانا توبه به درگاه خدا برای کسانی است که نادانسته بدی می کنند.»

(*) النساء: ۱۷.

الكافي: ج ۱ ص ۴۷ ح ۳، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۵۵۲

روزی

الإمام الصادق عليه السلام:

الْجُلُوسُ بَعْدَ صَلَاةِ الْعَدَاةِ فِي التَّعْقِيبِ وَالِدُعَاءِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، أْبْلَغُ فِي طَلَبِ الرِّزْقِ مِنَ الضَّرْبِ فِي الْأَرْضِ.

نشستن پس از نماز صبح و پرداختن به تعقیبات و دعا تا طلوع خورشید، برای جلب روزی مؤثرتر از تلاش برای آن است.

تهذیب الأحکام: ج ۲ ص ۱۲۸ ح ۵۲۹، دانشنامه قرآن و حدیث جلد ۱۷، ص: ۳۵۸